

Javni pristup i privatnost:

Prikupljanje elektronskih podataka od institucija vlasti

Jennifer LaFleur
St. Louis Post-Dispatch

Pregovaranje oko dobijanja podataka u elektronskoj formi

Evo nekih strategija koje je dobro koristiti pri pregovaranju oko dobijanja podataka u elektronskoj formi:

- Dobro se upoznajte sa zakonom.
- Morate dobro znati koju informaciju želite. Morate znati šta je to što tražite. (SAVJET: Mnoge agencije u SAD su napravile izvještaje o primjeni rješenja za Y2K problem, sa spiskom svih baza podataka koje su njime bile pogođene)
- Morate znati kako se čuva informacija koju tražite. Pokušajte pronaći osobu koja radi na informacijskim sistemima u agenciji od koje tražite informaciju i raspitajte na koji način se ta informacija čuva.
- Morate unaprijed procijeniti troškove dobijanja informacije.
- Saznajte ko radi na unosu podataka. Najbolji izvor u vezi sa bilo kojom bazom podataka je službenik koji radi na unosu podataka.
- Saznajte ko radi na održavanju baze. Osoba koja radi na toj bazi podataka može vam biti od veće pomoći nego osoba zadužena za rad sa medijima. Ljudi koji rade na bazama podataka rado govore o njima jer su motivirani time što neko pokazuje zanimanje za njihov posao.
- Nabavite štampanu verziju rezimea baze podataka. Pomoći će vam pri provjeri podataka.
- Morate unaprijed znati koliko unosa ili pojedinačnih informacija ima u bazi. Kad dobijete bazu provjerite da li sadrži tačan broj unosa.

Dva vjerovatno najveća pitanja sa kojima se danas susrećemo su privatnost i prodaja javnih podataka. U mnogim državama SAD sve je teže dobiti podatke o pojedincima - a javnost pritom uglavnom ne podržava otvoreni pristup takvim informacijama.

Šta raditi kada traženi podaci nisu javni?

- Prikupite dovoljno činjenica kako biste otkrili *pravi* razlog iz kojeg zvaničnici ne žele da vam daju podatke
- Pozovite se na dobrobit javnosti
- Pozovite se na odgovornost i transparentnost institucija vlasti pred građanstvom
- Novi službenici su uvijek spremniji da vam ustupe podatke
- Saznajte da li je i jedna osoba koja se bavi istraživanjem ikada dobila tu bazu podataka
- Izbjegavajte obećanja
- Vodite računa o klauzuli koja definiše uslove korištenja podataka iz javne baze

Nastavak na sljedećoj strani

Ostala mjesta gdje možete dobiti podatke

- Univerziteti koji se bave istraživanjem
- Međunarodne organizacije
- Napravite sopstvenu bazu podataka na osnovu prikupljenih informacija (nesreće, kriminal)
- Udruženja
- Istraživanja javnog mnjenja / Ankete
- Privatne firme

Priče u kojima nisu korišteni javni podaci:

Miami Herald: **Prljavi Glasovi (Dirty Voices)**: The Miami Herald je 1999.g osvojio Pulitzerovu nagradu za istraživačke tekstove o izbornoj prevari koja je uključivala podmićivanje glasača, glasanje osoba koje nemaju stalno prebivalište u državi gdje su se održavali izbori, pa čak i ponekog mrtvog "glasača". Ovi izbori su poništeni, a oslanjali su se na kompjuterizovanu verziju tada tajnog spiska glasača u posjedu države. Od objavljivanja ovih članaka spiskovi glasača su javni.

Lawrence Eagle Tribune: **Mahinacije sa socijalnom pomoći (Welfare Rolls)**: Iako podaci o socijalnoj pomoći građanima u SAD nisu javni, novinar ovog lista je uspio dobiti bazu podataka od svog izvora privatnim kanalima i tako je uspio razotkriti nakoliko javnih zvaničnika koji su primali novac iz fonda za socijalnu zaštitu i druge osobe koje ni u kom slučaju nisu trebale primati ovu pomoć.

Atlanta Journal and Constitution: **Dugovi (Debts)**: Koristeći marketinške podatke, ovaj list je uspio da pokaže da su stanovnici u toj oblasti u većim dugovima od stanovnika u drugim dijelovima zemlje.

San Jose Mercury News: **Poduzetnički kapital (Venture Capital)**: Koristeći podatke iz godišnjih izvještaja pojedinih preduzeća, reporter je napravio bazu podataka o investicijama poduzetničkim kapitalom u Silikonskoj dolini.

U.S. News and World Report: **Opasni lijekovi (Dangerous Drugs)**: Novinari ovog lista su napravili sopstvenu bazu podataka o lijekovima koji su u kombinaciji sa drugim medikamentima bili opasni po zdravlje. Zanimalo ih je da vide da li će apoteke izdati lijekove na takve recepte.

U.S. News and World Report: **Najbolje Bolnice (Best Hospitals)**: Novinari su napravili sopstvenu bazu statističkih podataka o radu bolnica u SAD da bi ih rangirali.

Detroit Free Press: **Dr. Kevorkian**: Kako bi istražili priču o doktoru koji je pomagao pacijentima da počinu samoubistvo (što je protivzakonito u SAD), reporteri su napravili bazu podataka prikupivši što više informacija o njegovim pacijentima.

San Jose Mercury News: **Životinje iz Zoološkog vrta na prodaju**: Novinari su prikupili podatke iz međunarodne arhive zooloških vrtova (ISIS) koja je sadržavala podatke o prodaji ili kupovini životinja širom svijeta. Iskoristili su ovu bazu podataka kako bi pokazali da su neki od najpoznatijih zooloških vrtova prodavali životinje dilerima i lovištima.

San Jose Mercury News: **Troškovi života u Silikonskoj dolini**: Za jedan dio ove priče novinari su koristili marketinške informacije od dvije privatne firme kako bi pratili statistike o bogatstvu ljudi u Silikonskoj dolini.

Materijal je preveden i objavljen uz saglasnost autora.